

zemlja osušena, moramo jo povleči ali pa povaljati, kar hasni tudi ozimini. Na vlažni zemlji pa še tega dela ni treba. Kolikor pade vsajenega zrnja na žitno listje, to spere prihodnji dež na zemljo.

V obče sejemo lucerno lahko ob krompirjevi saditvi, od srede meseca marcija do konec aprila. Pa tudi poznejšnja setev prija lucerni, da ji je v zemlji le dovolj vlage. Celo med proso in strniško ajdo jo z dobrim uspehom sejemo.

Lucerno lahko sejemo tudi samo za se. Tedaj jo je pa pozneje sejati, ker se mlada teže ubrani raznim vremenskim neugodam, katerih je varuje sicer med njo zasejano žito.

Gledati je tudi na to, da jo sejemo ob suhem vremenu in da je zemlja očiščena plevela. V tem oziru čakajo skrbni poljedelci dotlej, da najprej podorjejo spomladnji plevel in zatem šele sejejo lucerno med njo kot spomladnji ali poletnji sadež ali pa samo za se.

Razne reči.

* Navodilo, kadar kokošim podsajaš. Ne daj jim valiti pred mesecem marcijem in ne po prvi polovici junija. — Jajca vzemi od najpridneje nesočih kokoši. — Vzemi jajca noseči kokoši kmalu iz gnezda. — Zapiši s svinčnikom na jajce, kedaj je izneseno. Jajca, ki so stara nad 14 dni, niso za valjenje. — Podsajena jajca, naj bodo čista, drugače mlado ne dobi dovolj zraka in še zaduši. — Ne podsajaj jajec od kokoši, ki niso še leta stare. — Gnezdo kokle bodi v kakem mirnem kraju ter dajaj kokli blizu gnezda, kje jedi in pijače. Jed in pijača pa ne bodita preblizu gnezda, zato, da se kokla k jedi gredoč nekoliko ohladi. — Blizu gnezda kje natrosi peska, da se lahko v njem koplje. Devetnajsti dan premeni nasteljo v gnezdu s svežo, in sicer ob času, ko kokla popusti gnezdo zaradi jedi.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 81. Imam 4letnega konja, ki je toliko uporen, da se kar ne da iz lepa podkovati. Kako naj ravnam z njim? (S. Ž. v L.)

Odgovor: Če je konj popačen, uporen, hudoben, ni misliti, da se bode poboljšal s pretepanjem! Še hujši bo. S takim konjem ravnajte brez sile po vodilih, ki jih je zvedeni in izkušeni c. kr. ogerski nadkonjik Balasa razložil uže leta 1828. v posebni knjižici. To ravnanje je brez vse sile, z lepo in z ostro besedo, pa po mnogih izkušnjah tako potrjeno, da ga moramo vsem kovačem priporočati. Skrivnost Balasovega ravnanja je ta: 1.) Konj se obrzda z brzdo in oglavnikom (Kappzaum): 2.) človek se ustopi konju pred glavo, gleda ga ostro v oči in ga z igranjem po brzdi in oglavniku moti, in

3.) treba s pota spraviti vse drugo, kar bi utegnilo njegovo pozornost obračati kam drugam. V tem začetku nogo za nogo vzdigovati, na tla postavljati in potem poskusi s kladivom trkati po kopitu. Ko se to godi, mora tisti, ki stoji konju pred glavo, nepremakneno gledati mu v oči in na ušesa, in ako le kaj malega zapazi, da se hoče upreti, pa naj brž, predno je še brnil ali udaril, nad njim zavpije: hoj! pogledaj ga hudo in ostro strese za oglavnik, da zatare že nepokojnost, predno je konj storil še kaj napačnega. Kaznovati treba že namen. To je največja skrivnost Balasove umnosti. — Če pa konj stoji mirno in potrpežljivo, naj ga pa prijazno z njegovim imenom „belček“, „lišček“, „vranček“, ali kakor si koli bodi, pogovarja, gladi, boža nad očmi, po čelu in sencih. Če je treba, brani ga kdo muham. Glejte! to je vsa skrivnost, s katero se dajo tudi najhujši konji večidel ukrotiti. Ali pri tem ravnanju mora kovač biti stanoviten in potrpežljiv, ne da bi izgubil potrpežljivost, ako konj brž ne stoji mirno. Potrpežljivost in mrzla kri brez vse jeze, bosta svoj namen dosegli. Pa tudi na držača je gledati, da prav ravna in se ne prenagli. Res je, da ima včasih kovač več ur ali tudi dni opraviti s takim konjem, predno ga more podkovati, ali kadar se je enkrat, dvakrat in trikrat tako ravnalo, izgubil bo konj večidel svojo trmo za vedno.

Vprašanje 82. Ali je bolje, da dobivajo konji vedno enako veliko množico krme, ali zjutraj in opoludne več nego zvečer? (T. K. v D.)

Odgovor: Pravilno je konje krmiti po trikrat na dan. Vselej jim je dati enako veliko množico ovsa, koruze, otrobov itd., česar jim uže dajete, a sena jim dajajte zjutraj in opoludne manj, zvečer pa več. Dajte na pr. od vsega sena, ki ga dobi konj čez dan, zjutraj in opoludne vselej po $\frac{1}{4}$, zvečer pa polovico.

Vprašanje 83. Moja kobila je imela lansko leto žrebe, ki je čez tri mesece poginilo. Nato je kobili polovico vimena oteklo, in otok ji je v njem ostal. Letos je kobila en mesec pred časom povrgla in obolela je še na drugi polovici vimena. Iz vimena kaplje neka belkasta tekočina. Kaj je temu vzrok in kako kobilo ozdraviti? (J. G. v B.)

Odgovor: Ker je kobili žrebe poginilo, zastajalo je v vimenu mleko, in od tod je prišla bolezen, ki je ena in tista kakor pri kravi, ako je dekla čisto ne molze. Vimena pa niste do časa ozdravili, zato se je bolezen v novič in po celem vimenu letos zopet pokazala. Pod naslovom „Vnetje vimena, ovčič ali sajavec“, smo spisali o tej reči v 2. št. letošnjih „Novic“ obširen članek, na katerega Vas opozarjamo.

Vprašanje 84. Moji dve leti stari telici sta dobili lišaje okoli oči in po vratu. Kako jih je odpraviti? (J. G. v B.)

Odgovor: Pri lišajih je prva reč snaga živali in hleva. Lišajasto živino pa umivajte z milnico (žajfnico),

in sicer vsak dan toliko časa, da se lišaji poizgube. Ker so lišaji nalezljivi, zato tako bolno goved posebe denite.

Vprašanje 85. Kje bi dobil dobro izdelan plug za močno preraščeno zemljo? (B. K. v K.)

Odgovor: Priporočamo Vam kupite plug z železno desko, kakeršne ponarejajo sedaj naši kovači po Cugmajerjevem plugu. Ako na Gorenjskem kje ne dobite kavača, ki Vam zna narediti tak plug, priskrbi Vam ga gotovo trgovec z železnino A. Druškovič v Ljubljani.

(Dalje prihodnjič.)

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

162.

Nemška naselbina Hochkirch. Lov na klokane.

Naselbina Hochkirch je v grofiji portlandskej. Tako so jo nazvali Nemci tu živeči, izselniki s pruske Šlezke in Poznanjske. Ustanovljena je bila pred malo leti, in to po prizadevanju pastora Schermanna, Hanoveranca. Poslali so ga v Avstralijo na misijon. Tu se je kmalu prikupil vladi anglejskej, in ko je na to krajino tukajšnjo na dražbi prodajala, kupil jo je sam, ker ga je še urad podpiral. Koj se je tu stalno naselil. Od slej so jeli Nemci le sem vreti. Pastor jim je odprodajal po kosovih zemljo, manj imovitim jo je dal tudi na doživotno uživanje, za kar mu vsakega leta nekaj plačajo. Tudi pastor sam vladi še nekaj malega plačuje vsakega leta. Na ta način je nastala tu nemška naselbina.

Stopil sem koj v prvo hišo, v katerej je stanoval nek Šlezan, ključaničar. Sedel je z obiteljo svojo za mizo pri jedi. Ko me je zagledal, dal je koj vse popraviti z mize, menda zato, da bi ga ne poprosil ostankov. Rad bi ga bil nekaj vprašal, a ko sem sprevidel, da imam opraviti s surovimi ljudmi, obrnil sem se in zaprl duri za seboj. Od njega sem stopal proti neznatnej hišici, prav za prav lesenej baraki, v katerej je stanoval mizar Denert. Kakor drugi naselniki, tako je tudi on prejel od pastora kos zemlje na doživotni užitek. Tudi tu so večerjali, im mizar me je koj povabil naj prisedem. V pogovoru sem izvedel, da o tem času ni možno niti s konjem priti v Portland, zlasti ker so vsi potje pod vodo. Mizar mi je svetoval, naj ostanem v naselbini, dokler nastopi lepše vreme. Tudi mi je omenil, da me hoče priporočiti pastoru, ki me gotovo preskrbi s kakim delom. Bil sem mu jako hvaležen na vsem tem.

Ker je bila mizarjeva hiša tako mala, da je v njej komaj njegova obitelj imela prostora, peljala me je žena k svojim starišem, ki so imeli blizo mnogo prostranejše pohištvo. Bila je to jako poštena hiša Hachova, tam

nekje od Darmstadta; v njenej družbi sem prebil mnogo veselih ur.

Koj zjutraj sem dobil dela. Opazil sem, da ima Denert zelo nepriličen dimnik v svojej baraki. Ponudil sem se, da mu postavim nov dimnik. Gradiva je bilo dovelj. V dveh dneh sem postavil dimnik, ki mu ni bilo enakega v okolici. S tem sem mizarju močno ustregel. Prišla je nedelja. Zgodaj so se odpravljali v cerkev, in stara Hachovka je tudi mene podrezala, da bi šel z njimi molit. Koj sem bil gotov. Prinesla mi je staro pesmarico, natisnjeno v osemnajstem stoletju v Vratislavi. Ko sem jo s potoma pregledaval, zapazil sem, da so to pesni „čeških in moravskih bratov.“

Prišli smo v cerkev, leseno kaj pak. Ob delavnikih je tu šola, ob nedeljah hram božji. Ker je bil Hach načelnik tukajšnje šole, in je sploh imel veliko veljavo v naselbini, sedli smo v prvo klop. Kmalu je prišel pastor. Najpreje so odpeli več pobožnih pesem, potem je bila pridiga.

Po skončanej službi božjej so se ustopili naselniki pred cerkvijo v male gruče in začeli se pogovarjati o svojih zadevah. Pastor je šel od gruče do gruče, in vsakemu je kaj povedal. Ko je prišel do nas, predstavil me je Hach. Pastor se je začel z menoj pogovarjati. Ko je slišal, da sem prišel naravnost z Amerike, in hočem nekaj dni tu ostati, pozdravil me je dosta uljudno in povabil na obed. Župni dvorec je stal dosta blizu cerkve na vrtu. V veži nas je uže pričakovala pastorka, uljudna mlada gospa s kopo dece.

Preden smo sedli za mizo, odmolil je pastor dolgo molitev. Potem so nam prinesli beefsteakov s krompirjem, pa čaja. Pastor je bil skušen mož, in dogodki ameriški so ga jako zanimali. Moral sem mu razložiti vso mehiško vojsko, v katerej sem služil. Ko pa je prišla beseda na vero in je pastor izvedel, da sem katolik, bilo je koj po najinem prijateljstvu. Od slej ni se več brigal zame.

Pastor je tako rekoč neomenjen gospodar cele naselbine. Tu se drže načela, da v zvezo naselnikov ne more sprejet biti nobeden, ki ni lutrovec, ali se vsaj zaveže, da bode. Spoznavalcev druge vere ne trpé. Pastor gleda, da naselniki natančno spolnujejo svoje dolžnosti. Nedelje strogo posvečujejo. Godbe, plesa in petja kratko in malo ne trpi, tudi na ženitovanju ne.

V Hochkirchu sem se kmalu udomačil. Gledal pa sem, da pred kot pred dobim primerne delo za ta čas, dokler tu ostanem. Da bi se obrnil na pastora za delo, na to nisem več mislil. S pvega sem pomagal Hachovim in Denertovim pri gospodarstvu in rokodelstvu, pozneje sem se oprijel dela na cesti, ki jo je guvernement začel ta čas delati. Raslo je na prostoru, koder so cesto odmerili, mnogo gumovcev (evkaliptov), ki jih je ukazal guvernement posekati. Poprijel sem se tega dela, in ko sem bil povalil mnogo debel, začel sem oglje žgati, s katerim sem mogel storiti, kar sem hotel.

Drugekrat sem hodil na lov. V teh krajih je mnogo kengurjev ali klokanov različne barve in velikosti. Eni